

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Nový klíč umožní přehledné určování domácích druhů jilmů

Strnady – 10. dubna 2018 – Po praktických a úspěšných návodech na zjednodušené určování domácích druhů dubů, bříz, olší a topolů vypracovali odborníci z VÚLHM nový klíč, tentokrát k určování domácích druhů jilmů. Praktická metodika vznikla, jako ty předchozí, na základě podnětu odborných pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Autory metodiky jsou vědečtí pracovníci z útvaru biologie a šlechtění lesních dřevin Václav Buriánek a Petr Novotný. Díky nim získají praktičtí lesníci i další uživatelé srozumitelnou a názornou příručku k určování tří domácích druhů jilmů v terénu pomocí jednoduchých znaků bez vyžadování hlubších botanických znalostí. **Výskyt evropských druhů je od 20. století silně decimován houbovou chorobou grafiózou, známou též pod jménem holandská nemoc jilmů. Jilmy se tak koncem 20. století staly ohroženými a vzácnými dřevinami.** Epidemie vedla k rapidnímu poklesu zájmu o jejich pěstování. Během doby se však podařilo na základě využití genetického základu asijských odolných druhů z okruhu jilmu sibiřského vyšlechtit celou řadu hybridů a odolných kultivarů rezistentních vůči grafióze. **V posledních letech rovněž dochází k částečnému návratu původních druhů jilmů do volné i lesní krajiny.**

*„Jilmy patří mezi rychle rostoucí dřeviny, kterým vyhovuje většina půd. Snášejí znečištěné ovzduší, zasolení a netrpí příliš ani okusem. Díky bohaté kořenové soustavě se řadí mezi meliorační a zpevňující dřeviny. V Česku, stejně jako v celé Evropě, se jako původní vyskytují pouze tři druhy jilmů. Aktuálně vykazované zastoupení jilmů v druhové skladbě našich lesů je však velmi nízké a dosahuje pouze 0,032 % (necelých 840 ha). Z toho většina připadá na **jilm habrolistý** dále na **jilm vaz** a na **jilm drsný (horský)**,“* uvádějí autoři.

Jilm vaz s typickými kořenovými náběhy, lužní les u Labe, foto Jan Řezáč

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Dřívější podíl jilmů v lesích byl podle historických informací mnohem vyšší. Nejvíce jilmů (téměř 40 % redukované plochy) se dnes vyskytuje v přírodní lesní oblasti Jihomoravské úvaly a Polabí, přičemž se v těchto nížinných oblastech jedná prakticky výhradně o jilm vaz a jilm habrolistý. Jilm drsný má ostrůvkovité rozšíření na vhodných lokalitách ve středních a vyšších polohách po celé republice.

*Jilm habrolistý s korkovými lištami
na kmeni a větvích, břeh Vltavy u
Strnad, foto V. Buriánek*

Jilm vaz je typickou dřevinou lužních lesů nížin. Ukázalo se, že je z našich druhů jednoznačně nejodolnější vůči grafióze. **Jilm habrolistý** je na našem území rozšířen hlavně v 1., popř. ve 2. lesním vegetačním stupni (LVS). Nejhojnější je v Českém středohoří, ve středních a východních Čechách a na střední a jižní Moravě. Ze všech jilmů je nejvíce citlivý k onemocnění grafiózou, a je tedy touto chorobou silně zdecimován, takže v lesních porostech lze dnes nalézt starší zdravé stromy již jen vzácně. **Jilm drsný** u nás má těžiště ve středních a vyšších polohách celého území, v suťových lesích a klenových bučinách ve 3.–6. LVS. V horských karech zasahuje až do 8. LVS. Je rovněž silně ohrožován grafiózou, i když v posledních letech lze pozorovat určité zlepšení.

Velmi dobré a spolehlivé rozlišovací znaky jsou přítomné především na listech. Důležité jsou zejména jejich tvar, velikost, asymetrie a uspořádání žilnatiny. Další rozlišovací znaky jsou i na květech a hlavně na plodech, pomocí nichž lze naše jilmy určit nejspolehlivěji. Další znaky jsou také na pupenech, které se u jednotlivých druhů liší tvarem a oděním šupin.

Součástí metodiky je přehledný zjednodušený klíč k rozlišování tří domácích druhů jilmů a rozlišení jilmu vaz od dalších dvou druhů.

Certifikovaná metodika je volně ke stažení na stránkách VÚLHM:

http://www.vulhm.cz/sites/File/vydavatelska_cinnost/lesnický_průvodce/LP_15_2017.pdf

Kontakt na řešitele: RNDr. Václav Buriánek; Bc. Ing. et Ing. Petr Novotný, Ph.D.; e-mail: burianek@vulhm.cz, pnovotny@vulhm.cz; Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

*Jilm drsný, větvíčka s listy a plody,
foto V. Buriánek*

Jilm vaz, větvíčka s listy, foto V. Buriánek

